

№ 12 (653)
Сакавік 2017 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- ☞ **Спадчына ў небяспецы: знішчэнне ўнікальнага будынка ў Давыд-Гарадку** – стар. 2
- ☞ **30 гадоў БФК: сем зборнікаў «Вяртанне»** – стар. 3
- ☞ **Выданне: новая кніга Міколы Півавара** – стар. 5
- ☞ **Імпрэза: прайшоў фест «Вясновы Чэрвень»** – стар. 6

Удзельнікі мерапрыемства, прысвечанага Эдуарду Корзуну

На тым тыдні...

✓ 18 сакавіка ў Іркуцку адбылася гістарычная вечарына «Асветнік Францыск Скарына і 500-годдзе беларускага кнігадруку», зладжаная моладзевай суполкай «Крывічы». Пад час яе іркуцкія змаглі даведацца пра жыццё і дзейнасць нашага славутага суайчынніка-першадрукара.

✓ 22 сакавіка ў бібліятэцы санаторыя «Беларусь» (Друскінінкай, Літоўская Рэспубліка) у межах праекта «Прыбалтыйскімі шляхамі Коласа» адкрылася выстаўка «Свайму часу і вечнасці».

З 1906 года жыццё і творчасць Якуба Коласа звязаныя з сённяшняй сталіцай Літвы. 1 верасня 1906 года ў газеце «Наша доля» адбыўся літаратурны дэбют Канстанціна Міцкевіча. Верш «Наш родны край», напісаны пад уражаннем ад падзеяў нелегальнага сходу настаўнікаў, быў надрукаваны пад псеўданімам Якуб Колас.

Беспрацоўны настаўнік К. Міцкевіч, звольнены за ўдзел у настаўніцкім сходзе, быў запрошаны ў Вільню, у рэдакцыю «Нашай Нівы». Там у маі-чэрвені 1907 года Канстанцін Міхайлавіч загадвае літаратурным аддзелам, нелегальна жыве ў памяшканні рэдакцыі, але па загадзе паліцыі вымушаны быць пакінуць Вільню (пад час вобыску былі канфіскаваныя рукапісы яго рэвалюцыйных вершаў).

✓ 23 сакавіка ў галерэі «Панорама» адкрылася выстаўка пленэрных працаў навучэнцаў Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя

А.К. Глебава. Штогод студэнты выязджаюць на эцюды ў розныя куточки Беларусі і іншых краінаў. Летась практыка ў маладых жывапісцаў праходзі-

ла ў Нясвіжы, Полацку, Ружанах, Брэсце і інш. Яркія працы былі створаныя пад час удзелу ў міжнародных пленэрах у Татрах (Славакія), Санкт-Пецярбургу, Варонежы, Астрахані (Расія).

✓ 23 красавіка ў Музеі гісторыі Брэста адкрылася выстаўка «Волшебство старинной игрушки». На ёй можна пабачыць кнігі з казкамі, кружэлкі з дзіцячымі песнямі, а таксама цацкі XIX – XX стагоддзяў – лялькі і машыны, унікальныя паветраныя шары, запрэжаная коньмі карэта, лялечныя каляскі, арэлі. Гэтыя цацкі вырабленыя ў Беларусі і за яе межамі, частку іх для выстаўкі перадалі жыхары горада.

✓ 25 сакавіка ў вёсцы Бабагай Заларынскага раёна Іркуцкай вобласці адбылося Гуканне вясны. Яго зладзілі ўдзельнікі іркуцкай моладзевай суполкі «Крывічы», фальклорны ан-

самбль «Квяточак» вёскі Бабагай, творчыя калектывы Заларынскага і Балаганскага раёнаў. На пачатку свята дзяўчаты ў традыцыйных беларускіх строях спявалі песні-вяснянкі, вадзілі карагоды, потым закапалі ў зямлю гаршэчак кашы (каб сёлета быў добры ўраджай). Потым усе ўдзельнікі свята гулялі ў вясновыя гульні, спалвалі пудзіла Зімы і свае непатрэбныя рэчы. Завяршылася Гуканне вясны выступленнем творчых калектываў.

✓ 26 сакавіка, напярэдадні Сусветнага дня тэатра, у Беларускім дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту адбылася імпрэза «Тэатральная феерыя». Наведнікі музея маглі паглядзець тэатральную пастаноўку па матывах народных казак, прадстаўленні батлечнага тэатра і ценявога тэатра «Вяртэп», паўдзельнічаць у квэсце «Тэатральная феерыя», пазнаёміцца з народнымі тэатральнымі маскамі, сфатаграфавалі іх і паўдзельнічаць у майстар-класе па вырабе такіх масак ды інш.

✓ 29 сакавіка ў Гасцёўні Уладзіслава Галубка адкрылася выстаўка «Кніга і культура», прысвечаная 500-годдзю беларускага кнігадруку. На выстаўцы прадстаўленая ўнікальная калекцыя больш як 300 мініяцюрных кніг, у тым ліку кнігі па філасофіі, гісторыі, творы класікаў сусветнай літаратуры, кнігі айцоў царквы, духоўная літаратура, а таксама лепшыя кнігі, выдадзеныя ў Беларусі за апошнія 50 гадоў.

Даследчык

Гальшанскага краю

Пад такой назвай у чытальнай зале Ашмянскай раённай бібліятэкі прайшло мерапрыемства, прысвечанае настаўніку, краязнаўцу, земляку, Чалавеку з вялікай літары – Эдуарду Корзуну, якому 28 лютага споўнілася 85 гадоў з дня нараджэння.

Студэнты Ашмянскага аграрна-эканамічнага каледжа былі гасцямі бібліятэкі. Вядучыя мерапрыемства, Вольга Швец і Святлана Галінская, пазнаёмілі з творчым і жыццёвым шляхам Эдуарда Сямёнавіча. Прысутныя з цікавасцю слухалі пра пачатак стварэння музея ў Гальшанскай СШ, пра археалагічныя раскопкі непадалёк старадаўняга замка і гары Гарадзішча, пра турыстычныя паходы і падарожжы па родным краі і па ўсёй краіне, пра знаходкі краязнаўцы і яго захапленні ў вольны час.

Пасля сябе нястомны і руплівы, сціплы і інтэлігентны, няўрымслівы даследчык пакінуў кнігу «Гальшаны», матэрыялы для якой збіраў усё жыццё. А яшчэ стварыў музей вескі ў Гальшанскай сярдняй школе, які цяпер носіць яго імя. Частку экспазіцыі і экскурсію па музеі можна было ўбачыць у відэароліку.

У час мерапрыемства студэнты маглі праз прэзентацыю «Пакінуў добры след» і кніжную выстаўку «Настаўнік. Краязнаўца. Даследчык» яшчэ больш даведацца пра Эдуарда Сямёнавіча і гальшанскую зямлю, якую ўсім сэрцам і душой любіў неардынарны чалавек. Напрыканцы сустрачы прагучалі словы з верша мясцовага паэта Пятра Шаколы, прысвечаныя Э. Корзуну:

*Гісторык, краязнаўца, чалавек яскравы,
Ён кніжку напісаў, стварыў музей.
Заўжды душой і сэрцам да людзей,
Для іх усё яго жыццё і справы.*

*Святлана ГАЛІНСКАЯ,
загадчык аддзела абслугоўвання і
інфармацыі Ашмянскай раённай бібліятэкі*

Канферэнцыя

«Аўтэнтнычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання»

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае культурна-мастацтваў, кафедра этналогіі і фальклору ў межах Года навукі ў Рэспубліцы Беларусь праводзяць XI Міжнародную навуковую канферэнцыю «Аўтэнтнычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання».

Канферэнцыя 21 – 23 красавіка будзе праводзіцца на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Як устаноўлена з трывалымі акадэмічнымі традыцыямі і сувязямі, БДУКіМ дае рознабаковую гуманітарную адукацыю, забяспечвае канферэнцыі ўніверсальны, антрапалагічны падыход да фальклору, што неабходна для яго захавання ва ўмовах глабалі-

зацыйнага выкліку XXI стагоддзя. У межах канферэнцыі адбудуцца:

- пленарнае, секцыйныя і заключнае пасяджэнні;
 - XIV этнаграфічны канцэрт «Фальклор Беларускай глыбінкі»;
 - майстар-класы вядучых спецыялістаў у галіне ўсходнеўрапейскага фальклору;
 - канцэрт маладзёжных фальклорных гуртоў;
 - экскурсія ў музей-скансэн на мастацкую рэканструкцыю абраду «Велікодная Стрелка» вёскі Бездзеж Драгічынскага раёна.
- Плануецца праца секцыяў па напрамках:
- Нематэрыяльная культурная спадчына і яе ахова.

Трансфармацыя відаў і жанраў аўтэнтнага фальклору.

Семантыка і міфапаэтыка традыцыйнай абраднасці.

Традыцыйная культура ў кнізе, адукацыйнай прасторы і аўдыявізуальнай антрапалагіі.

Экалогія традыцыйнай мастацкай культуры.

Унёсак роду Рагойшаў у вывучэнне і папулярнацыю фальклору (да 75-годдзя Вячаслава Рагойшы).

Праблемы спеўнай этнафоніі.

Праблемы арганалогіі і марфалогіі музычных інструментаў.

Умовы ўдзелу ў канферэнцыі: ахвочым узяць удзел у працы канферэнцыі неабходна даслаць электронную заяўку, тэкст даклада і копію квітка аб апла-

це аргузносу да 3 красавіка 2017 года на адрас аргкамітэта

e-mail: ethnoandfolk@gmail.com.

Да пачатку працы канферэнцыі плануецца выданне зборніка матэрыялаў канферэнцыі. Аргкамітэт пакідае за сабой права адбору тэкстаў дакладаў для публікацыі.

Праезд, пражыванне і харчаванне ўдзельнікі канферэнцыі аплачваюць самастойна.

Рабочыя мовы канферэнцыі: беларуская, руская, польская, англійская.

Запрашэнне на канферэнцыю будзе выслана дадаткова.

Адрас аргкамітэта: 220007, Беларусь, Мінск, вул. Рабкораўская, 17, БДУКіМ; тэл. +37517-2228062; факс +37517-222409.

Кантакты для сувязі:

Вячаслаў Калацэй:

+ 3 7 5 2 9 - 7 5 4 3 5 8 8 (G S M),

vietah@yandex.by, кафедра этналогіі і фальклору: +37517-2228062 (стацыянарны) ethnoandfolk@gmail.com.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць на афіцыйным сайце ўніверсітэта buk.by, на старонцы

VK https://vk.com/af_2017.

Спадчына ў небяспецы

Гісторыя аднаго дома

Гэтая гісторыя пачалася ў 1936 годзе, калі ў Давыд-Гарадку, што на рацэ Гарыні, здарыўся вялікі пажар. Мой дзед, якому тады было 16, казаў, што палова горада тады згарэла. Згарэў і дом, у якім жыла дзедава сям'я. Але бацька, мой прадзед, Сямён Кулага, не адчаўся, разам са старэйшымі сынамі пабудаваў новы двухпавярховы дом, на першым паверсе – крама. Вялікая сям'я, 9 дзяцей. Жылі, працавалі. А ў 1939 годзе прыйшла саветская ўлада, амаль адразу будынак нацыяналізавалі. Навошта ж проста каўбасніку такі вялікі дом...

Потым і самога прадзеда арыштавалі, дзе і калі ён памёр – мы не ведаем.

Амаль 80 гадоў дзяржава выкарыстоўвала будынак, не зрабіўшы ў ім нават ні разу капітальнага рамонту. З пасляваеннага часу і да мінулага года тут была мясцовая гасцініца. Але гораду той будынак стаў не патрэбны, і яго вырашылі знесці.

Я, праўнучка С. Кулагі, была супраць такога канца гісторыі дома, пра які ўсё маё дзяцінства чула ад дзеда гісторыі, цікавыя гісторыі з жыцця вялікай працавітай сям'і. Гэты адабраны дом быў заўсёды ў думках і размовах майго дзеда і ягоных братоў і сёстраў, нікога з якіх ужо няма на гэтым свеце. А дом ёсць, і я хацела, каб ён быў і надалей.

Я прапанавала Столінскай раённай адміністрацыі выкупіць гэты будынак. Зрабіць там за свае грошы рамонт. Каб было прыгожа. Спачатку былі пагадзіліся, а потым – не, кажуць, не прадамо. Знясем, бо будынак занадта стары.

Я напісала ліст у Брэсцкі абласны выканкам. Пра гэтую сітуацыю напісалі таксама і некаторыя вядомыя СМІ. Прышоў адказ: ну добра, не будзем зносіць, зладзім аўкцыён. Можце купіць ваш дом, калі трэба.

Было гэта ў жніўні. Але ішоў месяц, другі. Ніякіх ведамленняў пра аўкцыён.

Мы са сваякамі напісалі ліст у Дзяржаўны камітэт па маёмасці з просьбай прадаць нам дом без аўкцыёна, бо гэта ж мы ўратавалі, як нам здавалася тады, будынак ад зносу. У адказе значылася, што прадаць нам дом без аўкцыёна могуць, гэта закону не супярэчыць, але рашэнне павінна прыняць мясцовая адміністрацыя.

Тым часам я даслала ў Брэсцкую абласную адміністрацыю меркаванне доктара архітэктуры, прафесара С. Сергачова пра цікавасць і

нават унікальнасць гэтага будынка.

Але ў адказе, што я атрымала ў лістападзе ўжо, значылася: Давыд-Гарадок у 2017 годзе стане месцам правядзення абласнога свята ўраджаю «Дажынкi», таму дом ваш вырашана знесці, а на яго месцы пабудаваць... аўтастаянку. Аўтастаянку на месцы ўнікальнага драўлянага дома, які хочучы за прыватныя грошы выкупіць і давесці да ладу нашчадкі былога ўладальніка. У горадзе, дзе ўсяго сем тысяч месцаў для аўтастаянкі нават у радыусе 100 метраў ад гэтага дома ажно тры.

«Магчымы варыянт продажу вам дома з абавязковым пераносам яго ў іншае месца». Але як, і, галоўнае, навошта пераносіць двухпавярховы дом, які прастаяў тут 80 гадоў і без рамонту за гэты час не разваліўся, нават не знаходзіцца, як сведчыць экспертыза, у аварыйным стане. Дом, які перажыў Польшчу, прыход Саветаў, нямецкую акупацыю, зноў Саветы, дастаяў да незалежнасці Беларусі. І цяпер дзеля аднаго дня «Дажынка» яго знесці?

Насупраць дома – помнік і брацкая магіла, дзе пахаваны больш за паўсотні абаронцаў Давыд-Гарадка, якія загінулі ў Вялікай Айчыннай вайне. Няўжо нельга пабудаваць паркоўку ў іншым месцы?

Мы сабралі больш за 400 подпісаў мясцовых і не толькі жыхароў, за тое, каб будынак былой гасцініцы захавалі на ягоным месцы. Мы паведамілі абласной адміністрацыі аб намеры зрабіць у адрамантаваным будынку Музей міжваеннай гісторыі Палесся, канцэпцыю якога цяпер распрацоўваем разам з мінскімі вучонымі, а экспазіцыю якога мяркуюем стварыць з дапамогай жыхароў Давыд-Гарадка.

Калі вярстаўся нумар газеты з артыкулам, атрымалі чарговы ліст спн. Н. Туроўскай:

«Нягледзячы на шматлікія звароты і ўвагу журналістаў – а можа, якраз з прычыны апошняй, бо ў сераду 22.03 Столінскі райвыканкам наведла карэспандэнт газеты «Советская Белоруссия» – у чацвер 23.03 а 8-й гадзіне раніцы дом пачалі разбіраць. Я тэлефанавала ў Столін, у Брэст, у Камітэт дзяржкантролю, бо адказ на мой апошні зварот у аблвыканкам яшчэ не прыйшоў. Але марна. Да вечара дом цалкам знеслі».

Мы прапануем гораду атрымаць да «Дажынка» не новую паркоўку, а новы культурны аб'ект, размешчаны ў гістарычным і цікавым з архітэктурнага погляду будынку. Задарма! Бюджэту гэта не будзе каштаваць нічога.

Але ў адказ нам пішуць, што музей у Давыд-Гарадку ўжо ёсць, і, маўляў, хопіць.

Ці не таму гэта, што пад знос будынка, як і некалькіх іншых будынкаў, прызначаных для зносу пад час падрыхтоўкі да «Дажынка», вельмі проста спісаць вялікія грошы? Чаму ў Давыд-Гарадку нічога не плануецца пабудаваць, акрамя паркоўка, а толькі руйнуюць? Ці няма тут карупцыйнага складніка?

І, галоўнае, ці можна яшчэ нешта з гэтым зрабіць? Неяк пайшлаваць на рашэнне ўладаў?

Каб гісторыя аднаго, але такога важнага не толькі для мяне дома, працягвалася.

Надзея ТУРОЎСКАЯ

Фота 1945 г.

Фота 2016 г.

Да 30-годдзя грамадскага аб'яднання
"Беларускі фонд культуры"

Сем зборнікаў «Вяртанне» выдадзеныя. А восьмы?

Грамадская камісія па выяўленні, вяртанні і сумесным выкарыстанні скарбаў беларускай культуры, якія па розных прычынах апынуліся за межамі нашай краіны, узнікла ўслед за Беларускім фондам культуры і ў яго складзе. Памятаецца, на адным з яго пасяджэнняў я выступіў з прамовай, што такі напрамак дзейнасці не толькі фонду, але і ўсёй нашай краіне, змучанай войнамі, вельмі патрэбны. А пісьменнік Іван Чыгрынаў, тады кіраўнік гэтай маладой грамадскай арганізацыі, адказаў мне лаканічна: «Ну дык самі і стварайце такое "Вяртанне", падбірайце яго сяброў. У чым жа затрымка?!»

Першыя, ці не найбольш актыўныя сябры камісіі, а гэта, як тады казалі, яе асноўная жаночая «тройка», – Надзея Высоцкая, Таццяна Рощына і Мая Яніцкая, далі мне згоду там жа, у перапынку пасяджэння. Яны ж мне параілі абавязкова адшукаць і ўгаварыць, каб сталі супольнікамі, Мікалая Нікалаева з Пецярбурга, Аляксея Каўку і Юрыя Лабынцава з Масквы, Генадзя Каханюскага з Маладзечна, Аляксея Пяткевіча з Гродна і абавязкова яшчэ кагосьці з Вільні, Кіева, Львова, Варшавы і Берліна. Я адказаў, што ўсіх патрэбных кандыдатаў я ведаю асабіста, а назаўтра

паляцяць ім лісты-прапановы.

Першае пасяджэнне камісіі «Вяртанне» адбылося, калі мне не здраджвае памяць, у самым канцы 1991 года, у памяшканні толькі што адкрытага на Рэвалюцыйнай вуліцы Нацыянальнага навукова-асветнага цэнтра імя Францыска Скарыны, дырэктарам якога я стаў. Там жа вясной наступнага года прайшло і адно з пасяджэнняў I з'езда беларусаў свету, што дазволіла нам не толькі даўкамплектаваць камісію, але і распачаць стварэнне даволі багатага потым музея «Беларусы ў свеце» (экспанаты яго цяпер захоўваюцца, ляжаць недаступнымі

для глядачоў у адным са сховішчаў Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі).

Аднак вернемся да зместу сямі зборнікаў «Вяртанне», якія пабачылі ўжо свет. Першы, які з'явіўся ў 1992 годзе (значыць, 25 гадоў таму – таксама юбілей), меў яшчэ ў многім пробы характар. Таму я спынюся на структуры «Вяртанне – 2». Гэты зборнік артыкулаў і дакументаў выйшаў на два гады пазней коштам спонсара – Эксперыментальнага комплекснага прадпрыемства «Светач». Складальнікамі кніжкі ў 270 старонак выступілі А. Тоўсік і М. Яніцкая. Апошняя напісала і прадмовы да галоў-

Так выглядаюць вокладкі 1-га і 2-га зборнікаў «Вяртанне»

ных артыкулаў. Я ж быў, як і ў наступных зборніках, галоўным рэдактарам.

Прыгадаю, што пачынаецца «Вяртанне – 2» агульнай прадмовай народнага пісьменніка Беларусі, тагачаснага старшыні праўлення фонду культуры І. Чыгрынава. Ён так вызначыў значэнне новага выдання: «Знаёмства з матэрыяламі як першага, так і другога зборнікаў "Вяртанне" дае кожнаму з нас высокае пачуццё годнасці за геній нацыі, яе лепшых прадстаўнікоў, якія нават у жорсткіх гістарычных умовах займелі такія вялікія, сусветнага ўзроўню, культурныя набыткі».

У «Вяртанні – 2» – пяць, потым ужо традыцыйных, раздзелаў: «Лёсы музейных экспанатаў», «Знойдзена ў архівах», «Пошукі кніг, рукапісаў, перыёдыкі», «З друкаваных крыніц», «Перапіска і каментары да яе». Побач з айчыннымі аўтарамі выступілі і замежныя: Мікалай Нікалаеў, Юры Лабынцаў, Рамуальдас Самавічус і іншыя. Прыстойны тыраж выдання (тысяча экзэмпляраў) хутка быў вычарпаны і добра ўспрыняты чытачамі.

Асаблівы поспех меў пяты выпуск выдання, дзе пад эгідай ЮНЕСКА выступіла многа замежных аўтараў, найперш нямецкіх. Яно было высока ацэненае ЮНЕСКА, узнагароджанае ім 25 тысячамі долараў, якія ў Скарынаўскім цэнтры былі выкарыстаныя для набыцця наборна-друкавальнай тэхнікі. З гэтага часу, 1999 года, шэсць выканаўцаў распачалі на камп'ютарах фармаваць рэсурс – базу звестак для партала «Беларусь гуманітарная», першую частку якога павінен быў скласці раздзел будучага сайта «Рэстытуцыя». На жаль, гэтая ідэя ажыццёўлена толькі часткова і ў недаступным шырокім карыстальнікам варыянце.

Некалькі словаў трэба сказаць пра тэматычныя пяты, «Зайгралі спадчынныя куранты» (1998), і сёмы (2002) выпускі «Вяртанне». Першы з іх напісаны адным аўтарам – вядомым спеваком Віктарам Скорабагам, які ў розных краінах свету адшукаў не толькі старадаўнія ноты, але і музычныя інструменты, на якіх яны выконваліся. У выпуску «Нясвіжскія зборы Радзівілаў» асноўныя артыкулы напісаны кампетэнтным сябрам нашай камісіі Н. Высоцкай. Яна ўсебакова разгледзела музейныя, архіўныя і бібліятэчныя калекцыі беларускай лініі знакамітага магнацкага роду: фарміраванне, далейшы лёс, цяперашняе месцазнаходжанне і магчымыя шляхі выкарыстання іх збораў, якія найперш павінны належаць беларускаму, а потым ужо літоўскаму, польскаму і ў нязначнай частцы нямецкаму народам.

Адам МАЛЬДЗІС,
ганаровы старшыня
ГА «Міжнародная асацыяцыя
беларусістаў»

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

«Вяртанне-3»

«Вяртанне-4»

Пераможцы конкурсу выканаўцаў беларускіх народных танцаў «Мяцеліца – 2017»

(Заканчэнне. Пачатак у № 11)

Юнацкая група:

I месца – Аляксандр Говар, Ксенія Артамонава, фальклорны гурт «Крыніца», г.п. Капаткевічы Петрыкаўскага раёна;

II месца – Канстанцін Ткачоў, Анастасія Луцкіна, узорны ансамбль танца «Мілавіца», г.п. Уваравічы Буда-Кашалёўскага раёна;

III месца – Яўген Яндола, Наталля Баравая, дзіцячы ўзорны фальклорны калектыў «Цярэшкавы шчодрыкі» Рассветаўскага культурна-спартыўнага цэнтру Акцябрскага раёна.

Асноўная група:

I месца – Сяргей Выскварка, Марына Пархімовіч, фальклорны гурт «Напарачка» Любанскага РЦК;

II месца – Васіль Грынь, Юлія Літвінава, фольк-праект «Старое сяло», в. Заценак Скрышлева Валожынскага раёна, г. Бабруйск;

III месца – Станіслаў Асадчы, Надзея Клуйша, фальклорны калектыў «Мілавіца» ЦДАДІМ «Ветразь» г. Мінска.

Старэйшая група:

I месца – Мікалай Іванавіч Бурлій, Ганна Іванаўна Атрошчанка, Хойніцкая ДШМ;

II месца – Уладзімір Аляксандравіч Ціханоўскі, Вольга Мацвееўна Шчарбачэня, фальклорны гурт «Напарачка» Любанскага РЦК;

III месца – Мікола Стрыгельскі, Наталля Пальянава, фальклорны гурт «GUDA», г. Мінск.

Пераможцы конкурсу салістаў у першай групе

Намінацыя «Беларускі традыцыйны танец "Мікіта"» (жанчыны):

I месца – Ксенія Грыўнак, кафедра харэаграфіі БДУКіМ (1 курс), г. Ліда, мастацкі кіраўнік П.С. Стрэльчанка;

II месца – Анастасія Луцкіна, узорны ансамбль танца «Мілавіца» Уваравіцкага ЦДТ Буда-Кашалёўскага раёна, мастацкі кіраўнік Л.А. Кабаева;

III месца – Лада Мельнік, «Рамонак», СШ № 168 г. Мінска, мастацкі кіраўнік Д.Ю. Струнеўская.

Намінацыя «Беларускі традыцыйны танец "Жабка"» (мужчыны):

I месца – Аляксандр Говар, фальклорны гурт «Крыніца», г.п. Капаткевічы Петрыкаўскага раёна, мастацкі кіраўнік Я.І. Суботка;

II месца – Багдан Захарэвіч, фальклорны гурт «Мілавіца», г. Мінск, мастацкі кіраўнік М.А. Козенка;

III месца – Мікіта Суббот, г. Мінск, мастацкі кіраўнік М.А. Козенка.

Пераможцы конкурсу салістаў у другой групе

Намінацыя «Беларускі традыцыйны танец "Мікіта"» (жанчыны):

I месца – Марына Струнеўская, «Рамонак», СШ № 168 г. Мінска, мастацкі кіраўнік Д.Ю. Струнеўская.

II месца – Галіна Мікалаеўна Вабішчэвіч, фальклорны гурт «Лявоніха», г.п. Капаткевічы Петрыкаўскага раёна;

III месца – Валянціна Міхайлаўна Гальчэня, фальклорны гурт «Напарачка» Любанскага РЦК, мастацкі кіраўнік С.Г. Выскварка.

Намінацыя «Беларускі традыцыйны танец "Жабка"» (мужчыны):

I месца – Сяргей Смірноў, г. Мінск, мастацкі кіраўнік С.Г. Балцэвіч, В.А. Анцілеўская;

II месца – Леанід Каленчыц, народны ансамбль беларускай песні і музыкі «Сузор'е» Пратасевіцкага СДК Асіповіцкага раёна, мастацкі кіраўнік Н.А. Еўдакімовіч.

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Калекцыянерам, і не толькі

Сафія, сабор полацкі, на марцы

Знакамітай святыні ў старажытным горадзе айчынная пошта пры садзеянні Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка прысвяціла адмысловы выпуск. Блок № 118 прысвечаны Сафійскаму сабору ў Полацку. На марцы № 1128 змешчаны сучасны выгляд гэтага помніка даўніны.

Мастак выпуску Таццяна Дольская, дызайн – Алены Мядзведзь. Памер блока 84x82 мм, маркі ў ім – 52x37 мм. Наклад 20 тыс. асобнікаў. Пад час вырабу скарыстаныя тэхналогіі кангрэўнага ціснення і тэрмічнага ціснення металізаванай фольгай залацістага колеру.

Нагадаем, што гэты храм будаваўся тысячу гадоў таму ў тагачасных найбуйнейшых культурных, асветніцкіх, палітычных і рэлігійных цэнтрах. Полацкая Сафія пабудаваная ў 1030 – 1060 гг., неаднаразова была разбураная (1607, 1643, 1710 гг.). Паміж 1738 і 1750 гг. храм перабудаваны (архітэктар І.К. Глаубіц, каменшчык Б. Касінскі). Пасля рэстаўрацыі 1985 г. тут была размешчаная канцэртная зала з арганам. У гэтым выглядзе ведаем сабор сёння. Цяпер уваходзіць у склад Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка; у саборы размяшчаюцца канцэртная зала і Музей гісторыі архітэктуры Сафійскага сабора. Экспазіцыя ўключае фрагменты кладкі і фрэскавыя роспісы XI ст., а таксама амаль практычна ацалелы старажытны фундамент. У канцэртнай зале штогод адбываецца Міжнародны фестываль старадаўняй і сучаснай камернай музыкі (у красавіку) і Міжнародны фестываль арганнай музыкі «Званы Сафіі» (у лістападзе), штонядзелю адбываюцца канцэрты арганнай музыкі (арганіст – Ксенія Пагарэлая).

У дзень выхаду блока ў абарот у аддзяленні паштовай сувязі № 15 г. Полацка праходзіла спецыяльнае гашэнне на канверце «Першы дзень» (мастак канверта Т. Дольская, дызайн канверта і спецштэмпа А. Мядзведзь).

Дзякуем за дапамогу ў падрыхтоўцы матэрыялаў рубрыкі супрацоўнікам выдавецкага цэнтра «Марка» РУП паштовай сувязі «Белпошта»

Аб хрысціянскай духоўнасці – у бібліятэцы

14 сакавіка, у Дзень праваслаўнай кнігі, ва ўрачыстай абстаноўцы адбылося адкрыццё тэматычнай выставкі «Кніжны свет праваслаўя».

Чытачы – прадстаўнікі розных пакаленняў, святары – як праваслаўныя, так і ксёндз Ян са шчучынскага касцёла Св. Тэрэзы, супрацоўнікі сельскіх бібліятэк, актывісты клуба «Лад» сабраліся ў інфармацыйна-выставачнай зале Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі. З вуснаў вядучай Таццяны Красінскай і выступоўцаў гучалі своеасаблівыя оды яе Вялікасці Кнізе.

Уражвала і музычнае «абрамленне» гэтага незвычайнага мерапрыемства – творы ў выкананні народнага ансамбля праваслаўных спеваў «Преображение» пад кіраўніцтвам Алены Руткевіч.

Благачыны Шчучынскай акругі іерэй Аляксандр Пасцерняк пасля аповеду аб ролі праваслаўнай кнігі ў жыцці грамадства перадаў у дар раённай бібліятэцы імя Цёткі 9-томны «Збор працаў Патрыярха Маскоўскага і ўсёй Русі

Кірыла». Дырэктар установы Аляксандра Янкоўская шчыра падзякавала айцу Аляксандру за такі падарунак.

З цікавасцю слухалі госці прамову айца Сергія Сямашкі аб старажытным перыядзе гісторыі рукаворнай і друкаванай кнігі Беларусі X – XIII стагоддзяў, сувязі тых далёкіх падзеяў і эпохаў з сучаснасцю. Узнятую тэму ўдала працягнула гімназістка Аэліта Дзятчык – аўтар рэферата «Кніга як феномен беларускай культуры».

Гучалі імёны першадрукароў Францыска Скарыны і Пятра Мсціслаўца, Сымона Буднага і Васіля Цяпінскага, Івана Фёдарова і іншых вялікіх асветнікаў. Сёлета Беларусь адзначае 500-годдзе кнігадрукавання, і выстаўка «Кніжны свет праваслаўя» прысвечаная ў тым ліку і гэтаму знакаваму юбілею. Дарэчы, у прапанаваных экспазіцыях сабраная ўнікальная літаратура не толькі з фондаў бібліятэкі імя Цёткі, але і з фондаў Свята-Міхайлаўскай царквы, з асабистых калекцыяў. Бадай, упершыню пакінулі сцены храма і на два тыдні пераехалі ў бібліятэку самыя старажытныя на Шчучыншчыне фаліянты – кніга «Богослужбный Апостол», выдадзеная ў 1836 годзе ў Маскве, «Святое Евангелле» з друкарні Кіева-Пячорскай лаўры, «Точное изложение Православной Восточной Веры» 1876 года выдання ды іншыя царкоўныя рарытэты. Выклікае цёплыя ўспаміны ў людзей старэйшага пакалення асабисты трэбнік праіерэя Пятра Каліноўскага. Гэты святар доўгі час быў настояцелем Свята-Міхайлаўскай царквы ў Шчучыне і менавіта з гэтым малітоўнікам у руках ахрысціў не адно пакаленне нованароджаных шчучынцаў.

Таццяна СОСНА, загадчыца аддзела бібліятэчнага маркетынгу Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі

Віцебская вобласць прымае інтэрактыўныя ўрокі праекта «Чытаем па-беларуску з velcom»

Сацыяльная адукацыйная ініцыятыва «Чытаем па-беларуску з velcom» на працягу сакавіка і красавіка пройдзе ў Віцебскай вобласці. Малодшыя школьнікі Оршы і Паставаў ужо атрымалі дадатковыя веды па беларускай мове і літаратуры ад незвычайных настаўнікаў. Школы і гімназіі Полацка, Наваполацка, Глыбокага і Віцебска яшчэ чакаюць займаўныя ўрокі праекта. Усяго 25 устаноў адукацыі Віцебшчыны прымуць удзел у ініцыятыве.

Галоўная мэта праекта – развіццё цікавасці малодшых школьнікаў да беларускай мовы і літаратуры. Фармат урокаў – гульні, загадкі, творчасць – усё, што трэба, каб у раннім узросце прыцягнуць увагу маленькіх дзяцей і ў даступнай форме растлумачыць важнасць беларускай мовы і літаратуры. Ініцыятарам праекта з'яўляецца кампанія velcom пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Раней 15 сакавіка вядомая беларуская лёгкаатлетка Аліна Талай выступіла ў ролі настаўніцы для вучняў 2-3 класаў у роднай школе ў Оршы. У якасці настаўнікаў да праекта часта далучаюцца тэлеведучыя, актёры і спартоўцы. Сталы склад адукацыйнай ініцыятывы – Уладзімір Ліпскі, Раіса Баравікова, Алена Масла, Наталля Бучынская

і Юры Жыгамонт – правядзе незвычайныя інтэрактыўныя ўрокі беларускай мовы і літаратуры ў Віцебскай вобласці. Завершыць серыю адукацыйных заняткаў на Віцебшчыне вялікі спецыяльны ўрок у віцебскім тэатры «Лялька», на якім збяруцца больш за 100 школьнікаў горада.

Праект «Чытаем па-беларуску з velcom» стартаваў у Мінску ў кастрычніку 2015 года. На сённяшні дзень у займаўных занятках на беларускай мове прынялі ўдзел больш за 17 000 школьнікаў са шматлікіх рэгіёнаў Беларусі.

«Два гады ўдзелу ў праекце «Чытаем па-беларуску з velcom» сталі для мяне хвалючымі і знакавымі. Нас чакалі шматлікія сустрэчы з хлопчыкамі і дзяўчынкамі, што, безумоўна, натягну. Таму што дзеці – такая асаблівая аўдыторыя, узаемадзейнічаючы з якой ты адчуваеш, што робіш нешта важнае. Пасля такіх сустрэч школьнікі праяўляюць яшчэ большую цікавасць да мовы, літаратуры, нашых твораў і культуры ў цэлым. Гэта сацыяльна-адукацыйная ініцыятыва – нейкая асаблівая, сапраўдная школа для дзяцей. Школа, дзе дзеці змаглі адчуць тое, што яны беларусы», – адзначыла беларуская пісьменніца Раіса Баравікова.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Наталля Бучынская

Старонка айчыннага краязнаўства

У студзені ў Оршы праходзіў III (абласны) этап рэспубліканскай алімпіяды па гісторыі. Тут я і сустраўся са сваім даўнім знаёмым, гісторыкам і краязнаўцам Мікалаем Піваварам. Ён і падарыў мне сваю новую кнігу «Гістарычнае краязнаўства Беларусі ў 1961 – 1991 гг.».

У новым навуковым выданні ўпершыню адлюстраваны асноўныя этапы развіцця гістарычнага краязнаўства ў згаданы перыяд. На велізарным фактычным матэрыяле прааналізаваны здабыткі і дасягненні, праблемы і не-

шага згадвае адзін з загадаў Міністэрства асветы СССР 1985 г., у якім была зацверджаная норма турысцка-краязнаўчых паходаў у школе – 2-3 паходы ў год. «Верагодна, – адзначае даследчык, – такія нормы некалькі ніжэйшыя за магчымыя, аднак рэальна дасягальныя ў школе». Сапраўды, у той час школьнікі разам з настаўнікамі здзяйснялі цікавыя і карысныя турысцка-краязнаўчыя паходы па родным краі. Згадаю тут вядомага настаўніка гісторыі і краязнаўца з Оршы Рыгора Трутко (ён, дарэчы, вучыў Уладзіміра Караткевіча, а потым і працаваў з ім), які са сваімі навучэнцамі абыйшоў ці не ўсю Беларусь. Дарэчы, фота яго ёсць у кнізе (аднак у тэксце ён ні разу не згаданы). На вялікі жаль, цяпер турысцка-краязнаўчыя паходы ў школах амаль не арганізуюцца.

Аналізуе аўтар і дзейнасць школьных краязнаўчых музеяў, якія вядомы расійскі гісторык акадэмік С. Ціхвінскі называў самай масавай формай далучэння моладзі да краязнаўчай працы. Прыемна, што ў згаданы час быў створаны добры краязнаўчы музей у маёй роднай 17-й школе Оршы, куды некалі мой старэйшы брат перадаў знойдзены нашым бацькам у кар’еры зуб маманта. Застаецца дадаць, што многія школьныя краязнаўчыя музеі маюць экспанаты, якім пазайздросцяць і дзяржаўныя. Згадаю тут толькі музей вызвалення Оршы і дзейнасць маладзёжнага пошукавага клуба «Русічы» ў Аршанскім політэхнічным прафесійным каледжы (былым ПТВ № 110). Адкрыты ў 1992 г., ён сёлета якраз адзначаць першыя значны юбілей. На жаль, у 2011 г. пасля сумна вядомых падзеяў у мінскім метро музей пазбавіўся шматлікіх узораў савецкай і нямецкай зброі (даўно ўжо ў працоўным стане), знойдзеных сябрамі клуба пад час раскопак на месцах баёў. Але і сёння там ёсць што паглядзець!

Апошні раздзел кнігі прысвечаны ўласна краязнаўцам. «Каго лічыць краязнаўцам?» – задае пытанне М. Півавар і дае ўласную тыпалогію даследчыкаў роднага краю. Ён вылучае асноўныя рысы «тыповага» краязнаўцы. Сярод іх мне больш да спадабы апошняя рыса – «Любоў да краю. Краязнаўца – заўжды краялюб» (арфаграфія аўтара кнігі. – В.Л.).

«Бацькам» сучаснага беларускага краязнаўства называе М. Півавар гісторыка Генадзя Каханоўскага (1936 – 1994), які «сваёй нястомнай дзейнасцю і энергіяй у другой палове ХХ ст. абуджаў да краязнаўчай працы дзясяткі асоб, быў чалавекам, які прыклаў шмат намаганняў для стварэння Беларускага краязнаўчага таварыства ў канцы 1980-х гг.». Праўда, зазначае аўтар, «з яго адыходам фактычна перастала дзейнічаць Беларускае краязнаўчае таварыства, сціх і арганізаваны краязнаўчы рух». Але колькі ж было краязнаўцаў-аматараў у згаданы аўтарам час? Па ягоных падліках у Беларусі на канец 1980-х гг. працавалі ад 1,5 да 2 тысяч краязнаўцаў (у асноўным «піянераў» і «пенсіянераў»), але найбольш актыўных было каля 200. Назаву толькі некаторых герояў кнігі, з кім мне пашчасціла неаднойчы кантактаваць па сумеснай краязнаўчай працы, – Адам Мальдзіс, Аркадзь Падліпскі, Уладзімір Ліўшыц, Рыгор Шарай. Дай ім Бог здароўя і творчага даўгалецця!

Ці стала краязнаўцаў потым больш? Так, адказвае даследчык, «іх колькасць імкліва пачала павялічвацца з правядзеннем палітыкі “галаснасці”, паслабленнем цензуры, палітызацыяй грамадства і іншых акалічнасцей».

Колькі іх шчыруе на ніве краязнаўства цяпер, відаць, М. Півавар адкажа ў новай кнізе. Па ягоных словах, у ёй будзе разгледжаны і феномен аршанскага краязнаўства, самая высокая «хваля» якога назіралася ў другой палове 1980-х – першай палове 1990-х гг. Не ведаю, колькі дакладна краязнаўцаў у іншых рэгіёнах краіны, але на Аршаншчыне за апошнія 20 гадоў іх колькасць, здаецца, не павялічылася. Маючы 54 гады, аўтар гэтых радкоў лічыць сябе ці не самым «маладым» з аршан-

скага краязнаўцаў. З уласных шматгадовых назіранняў заўважу, што краязнаўцы некалькі цяжка паддаюцца фармальнай арганізацыі. Кожны з іх, як тая котка, якая гуляе сама па сабе. Але гэта толькі ў даследчай працы, а калі трэба выступіць адзіным фронтам для захавання гісторыка-культурнай спадчыны, краязнаўцы хутка арганізуюцца. Гэтану ёсць ужо не адзін прыклад. Нездарма, згадваючы гэта, газета «Звязда» яшчэ ў 2008 г. пісала пра тое, што ў Оршы некалі паставяць помнік краязнаўцу. Праўда, аршанцаў «апярэдзілі» ў Глыбокім, паставіўшы ў 2015 г. свой помнік зборнаму вобразу мясцовага даследчыка краю.

Шмат ужо зроблена ў айчынным краязнаўстве, але зрабіць трэба яшчэ болей як краязнаўцам-аматарам (здаецца, У. Фолкнеру належаць словы, што «хай ваша родная мясціна памерам з паштовую марку, вывучаць яе можна ўсё жыццё»), так і дзяржаўным навуковым установам. Даўно трэба выдаць «Беларускую краязнаўчую энцыклапедыю» і даведнік «Краязнаўцы Беларусі». Няма сумневу, што пры энтузіязме і апантанасці М. Півавара гэтыя выданні хутка пабачаць свет. А галоўнае – неабходна шырока працягнуць выкарыстанне краязнаўства ў выхаванні патрыятызму і нацыянальнай свядомасці, ды не толькі маладога пакалення.

Віктар ЛЮТЫНСКІ, выкладчык Аршанскага дзяржаўнага механіка-эканамічнага каледжа, краязнаўца

Евангельская царква Беларусі: гісторыя і сучаснасць

У кнігарні «Акадэмнакніга» мне на вочы трапіла духоўна-асветніцкае выданне «Евангельская царква Беларусі: гісторыя і сучаснасць. Выпуск II». Гэта зборнік матэрыялаў II Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, што адбылася ў Мінску 5 снежня 2015 года. Укладальнікамі кнігі сталі Антон Бокун, Андрэй Унчук і Юрась Бачышча. Наклад выдання 400 асобнікаў. У кнізе змешчаныя каляровыя фотаздымкі.

Зборнік, як і канферэнцыя, прысвечаны 500-годдзю адной з выдатных постацяў беларускай Рэфармацыі – Мікалаю Радзівілу Чорнаму (1515 – 1565). У кнігу ўвайшлі артыкулы беларускіх і замежных аўтараў: Бруса Андэр-

сена, Паўла Асененкі, Наталлі Балтрушэвіч, Антонія Бокуна, Ігара Бортніка ды іншых. Тут сабраныя даследаванні па гісторыі багаслоўскай, філасофскай і грамадска-палітычнай думкі, панарамныя гістарычныя агляды пэўных перыядаў гісторыі пратэстанцкай царквы Беларусі, даследаванні па гісторыі асобных памесных цэркваў. Найбольш мне спадабаўся артыкул Алены Філатавай «Пратэстанцкія цэрквы беларуска-літоўскіх губерняў Расійскай імперыі ў 1772 – 1860 гг.: структура і дзейнасць», з якога я даведаўся шмат новага. Ды і ўсю кнігу я прачытаў з цікавасцю.

Аляксей ШАЛАХОЎСКІ,
г. Мінск

Дзень быў такі –
вясну гукалі.
Яшчэ ад ранку хмаркі
неба ўкрылі,
Але пачулі зычныя
вяснянкі –
І сонейка нясмела
прабівалася скрозь хмары.

Так трансфармаваліся
вядомыя радкі з паэмы Яку-
ба Коласа, калі днямі гукалі
вясну на Чэрвеньскім рынку
ў Мінску.

Арганізатарамі Гукання
вясны, якое сёлета
ўвайшло ў праграму
новага свята «Фэст «Чэрвя-
нец»», сталі адміністрацыя
рынку, Беларускі фонд куль-
туры і Саюз прадпрымальнікаў
Беларусі.

Імпрызавааная сцэна была
зладжаная прама на ўваходзе
на рынак. Хто ішоў закупацца
або з набыткамі – абавязкова
не мінаў святочнай гаманы. А
вядоўца – Пан Маршалак –
запрашаў усіх далучыцца да
святочнага дзейства, падба-

«Чэрвянец» вясну адкрыў

дзёрваў жартамі,
зычыў знайсці неаб-
ходны тавар па доб-
рых коштах, вінша-
ваў з удалымі набыт-
камі. Брала ўдзел у
свяце і Маладзечан-
ская фабрыка мас-
тацкіх вырабаў Бела-
рускага фонду культу-
ры. «Вясновы Чэрвя-
нец» стаў яшчэ адной
магчымасцю набыць
што з яе вырабаў – аб-
русы, ручнікі, вышы-
ваныя кашулі, пас-
цельную бялізну, гас-
падарчыя торбачкі,
лялькі... І ўсё – у бела-
рускім стылі, з бела-
рускім арнамантам, з
натуральных ільну ды
бавоўны.

Пачынаем «Вясновы Чэрвянец»!

А распачалося свята
невялікай «прадмовай»,
дзе выступілі ініцыята-
ры правядзення фэсту –
аўтар канцэпцыі свята,
старшыня Беларускага
саюза прадпрымальнікаў
Аляксандр Калінін, стар-
шыня Мінскага сталічна-
га саюза прадпрымаль-
нікаў і прадаўцаў Ула-
дзімір Карагін, прадпры-
мальнік, дырэктар Мясо-
вага гісторыка-культур-
нага фонду «Ляліва» Іван
Гардзіеўскі. Яны зазна-
чылі, што сённяшні Чэр-
веньскі рынак – пераем-
нік першага мінскага рын-
ку, які ў XIX ст. з'явіўся
на Ігуменскім тракце (вёў
у старажытны Ігумен,

сённяшні горад Чэрвень).
Шмат добрых згадак было
прывесчана Каралю фон Гу-
тэн-Чапскаму, гарадскому га-
лаве, чый палац захаваўся ў
Прылуках непадалёк Мінска.

У рамках свята
прайшло прад-
стаўленне «Кра-
знаўчай газеты». Пра
выданне і Беларускі
фонд культуры распа-
влялі намеснікі стар-
шыні БФК Тадэуш
Стружэцкі і Анатоль
Бутэвіч. Яны звярну-
лі ўвагу, што гэта –
адзінае ў краіне пер-
ярыядычнае агульна-
нацыянальнае выдан-
не, якое распавядзе
пра даўніну, пра тра-
дыцыі, мясцовыя ад-
метнасці і прадаўжаль-
нікаў традыцыяў. І за-
клікалі ўсіх, хто ціка-
віцца сваім родам,
гісторыяй мясцінаў,
адкуль паходзяць іх
продкі, далучацца да
вывучэння даўніны,
распавядзе пра знойдзенае на
старонках «Краязнаўчай га-
зеты». Ахвочыя тут жа атрым-
лівалі свежы нумар газеты, дзе
распавядзецца пра саму ідэю
кірмашу «Чэрвянец».

А потым удзельнікі фальк-
лорных гуртоў пачалі абыход
гандлёвых радоў. Гучалі вяс-
нянкі, хлопцы і дзяўчаты за-
прашалі вясну хутчэй пры-
ходзіць, а сонейка прасілі

свяціць зырчэй – снег ды сцю-
жу праганяць. Вясёлых «гу-
кальнікаў» у асноўным сустра-
калі радасна, з усмешкамі,
нехта жартаваў: «Во шуму –
думала, што падатковая ідзе».

рынках беларускіх гарадоў і
мястэчак, выканаў гурт «Ява-
рына». Яны ж наладзілі май-
стар-клас па навучанні стара-
даўнім беларускім танцам.
Працяжная дуда, зычны ба-
рабан – гук традыцыйных ін-
струментаў далёка разлятаў-
ся па наваколлі, прыцягваў
слухачоў ды глядачоў. Песні
сучасных базараў – ад народ-
ных беларускіх тыпу «Ця-
чэ вада ў яроч», а таксама
ўкраінскіх кшталту «Розпря-
гайте, хлопці, коней, та й ля-
гайте спочываць», да сучаснай
расійскай «Желаю» – прапа-
навалі ўдзельнікі гурту з дзіў-
наю назвай «Гуляй, бульбаш!».

Былі таксама гульні на све-
жым паветры (у тым ліку і ста-
ражытныя кірмашовыя),
віктарыны, розыгрышы. А
многія гандляры ў якасці пры-
зоў прапанавалі квіточкі на
зніжкі ў сваіх крамах, ра-
меснікі, якіх было нямала ў
гэты дзень на фэсце, – свае вы-
рабы. Так што не прагадалі і
тыя, хто прыйшоў на Чэр-
веньскі рынак без грошай.

Па сканчэнні ж можна было
пафатаграфаватца з удзельні-
камі «Яварыны», пагутарыць
з музыкамі.

А. Бутэвіч і А. Калінін

Прапануе Маладзечанская фабрыка

«Прыходзь, Вясна, – гу-у-у!»

Гандляры і наведнікі атрыма-
лі выпечаныя з цеста «чы-
рыкі» – першыя вясновыя
птушачкі.

А потым выразанымі з па-
перы птушачкамі ахвотныя
ўпрыгожылі дрэўцы на ўвахо-
дзе на рынак.

Пасля гэтага пачалася за-
баўляльная праграма.
Традыцыйную музыку,
што спаконвечна гучала на

Нам жа застаецца чакаць
наступны фэст. Гэта будзе
«Летні Чэрвянец». А за ім –
восеньскі, зімовы, зноў вясно-
вы...

Уладзімір ПІРОГ

Фота

Ніны КАЗЛЕНІ,

Алеся САЧАНКІ,

Уладзіміра ПУЧЫНСКАГА

Гурт «Яварына» і Пан Маршалак

Стыпендыя імя Магдалены Радзівіл для пісьменнікаў і перакладчыцаў

20 сакавіка Саюз беларускіх пісьменнікаў аб-
вясціў пра заснаванне стыпендыі імя Магдалены
Радзівіл для пісьменнікаў і перакладчыцаў і назваў
імяны стыпендыятак.

Стыпендыя прызначаная за творчую працу і будзе ўручаць-
ца раз на год. Узрост аўтара, намінаваных на яе, не абмя-
жоўваецца. Спіс кандыдатак і імяны пераможцаў абіраюцца
Радай стыпендыі, у склад якой уваходзяць старшыня Рады
Святлана Алексіевіч, Уладзімір Арлоў, Алена Макоўская, Барыс
Пятровіч (Сачанка), Юлія Чарняўская.

Сёлетнімі стыпендыяткамі сталі Таццяна Барысік (Магілёў),
Алена Брва (Барысаў), Дар'я Ліс (Смаргонь). Шчыра він-
шуем!

Паводле інфармацыі арганізатараў

У даўнія часы людзі не маглі растлумачыць многія з'явы. Чаму дождж можа ісці тым днём, а можа не ісці цягам месяца? Чаму грміць гром і бліскае маланка? Як можна заблукаць у незнаёмым лесе? Хто зацягвае ў вяр, калі купаешся ў рэчцы? Хто палохае ў лесе ці ў полі? Хто жыве пад печу?

І старажытныя людзі прыдумалі (а можа, здагадаліся), што існуюць у свеце нейкія міфічныя істоты, якіх звычайны чалавек і не ўбачыць. І яны гэта ўсё робяць! Гром грміць і бліскае маланка – разлаваўся галоўны бог Пярун. Людзі блукаюць у «трох соснах» – іх водзіць непрыкметны дзед Лесавік. Вадзянік зацягвае ў вяр неслухмяных дзяцей, якія ідуць купацца ў недазволена месцы. Палявік можа зрабіць так, каб вырас багаты ўраджай збожжа, а можа загубіць усе пасевы, і людзі будуць галадаць. А ў хаце пад печу жыве Дамавік, ці, як яго яшчэ называюць, Хатнік. Ён дапамагае стараным гаспадарам і робіць розныя непрыемнасці лянотным і неахайным.

Але, шчыра кажучы, яны ўсе мне не падабаюцца. Я разлядаў іх вываы на малюнках у

У краі міфаў

Просты хлопчык Лепелька

(З конкурсу, ладжанага БГА «Адпачынак у вёсцы» ў рамках ініцыятывы «Экатурызм у Бярэзінскім: інавацыйныя падыходы, партнёрскія мадэлі»)

кніжцы «Бяздоннае багацце». Усе гэтыя міфічныя істоты паказаныя ў выглядзе старых дзядкоў з доўгімі бародамі, калматымі валасамі, у абадранным адзенні, маюць не вельмі прыветлівыя вочы.

Пра гэтых істотаў я даведаўся на занятках гуртка «Лепелька», у якім займаюся ўжо 3 гады. Вядзе яго мая настаўніца Вольга Іванаўна Дзямка. На кожным занятку мы даведваемся нешта новае аб нашым краі, аб Лепельшчыне. Гурток так называецца таму, што наша Старалепельская базавая школа размешчана ў вёсцы Стары Лепель, за пяць кіламетраў ад горада Лепеля. І нездарма вёска і горад называюцца амаль аднолькава. Нашая вёска старэйшая за сучасны горад, і раней тут быў размешчаны Лепель.

У гуртку мы прыдумалі сваю міфічную істоту. Гэта хлопчык нашага ўзросту. Цяпер яму 9 гадоў. Ён расце разам з намі. Зваць яго Лепелька. Ну, а як жа інакш яго назваць? Згадзіцеся! А выглядае наш Лепелька так: ён невысокага росту; апрануты ў белую кашулю з вышыўкай на рукавах і каўняры, у палатняных шэрых нагавіцах (яны яму крыху кароткія); твар круглы, з вянушкамі; вочы блакітныя, бы васількі; валасы белыя (хаця Вольга Іванаўна кажа, што не бывае белых валасоў, а бываюць светла-русыя). А мне здаецца – белыя! Мы ж беларусы! Ходзіць хлопчык басанож. У руках у яго кічка і торбачка. У ёй ляжыць нешта паесці і кніжка з казкамі.

Хлопчык Лепелька вандруе па нашых вёсках Стары Лепель, Юркоўшчына, Заазер'е, Пад-

лобныя, Дзяньгубы, Ворань. Ён расказвае нам, чаму гэтыя паселішчы так называюцца, як людзі жылі раней, якія ў іх былі звычаі, як яны апраналіся, як адпачывалі, у якія гульні гулялі, якія песні спявалі... Таксама Лепелька любіць падарожнічаць вакол нашага возера Лепельскае. А пасля расказвае нам, якое яно вялікае, якія глыбіні мае і берагі, якія вёскі размешчаны па берагах, што з возера выцякае вялікая рака Ула, а ўпадаюць Эса і Зеха. А то возьме і адправіцца Лепелька ў лес. І мы за ім! І бачым мы там высокія сосны і густыя елкі, брусніцы і чарніцы, лісічкі і сыраежкі... Распаўдзе Лепелька і аб тым, як хавае жалуды стракатая сойка, куды падкладае яйкі зязюля, як чыста прыбірае норку барсук, што смачнае з'еў на абед мядзведзь і яшчэ шмат чаго цікавага.

А вось Лепелька спыніўся перад помнікам ахвярам Вялікай Айчыннай вайны. І голас яго робіцца сур'ёзным. Мы ўчытваемся ў імёны, высечаныя на граніце і прыгадваем расповеды ветэранаў аб той вайне.

Бывае, і на поле завітае Лепелька, каб паказаць нам, што вырошчваюць на полі нашыя бацькі, як цяжка дастаецца хлеб. Мы ведаем, што многія хлебаробы з нашага сельгаспрадпрыемства сталі пераможцамі жніва. Гэта тата Алінікі з 3 класа Вадзім Пыхцін, тата Вікі з 1 класа Сяргей Касцюковіч, тата Анжэлкі з 9 класа Пётр Духовіч, і іншыя.

Вельмі часта мы запрашаем Лепельку на святы: Багач, Каляды, Вадохрышча, Масленіца, Вялікдзень, Вячоркі. Любім мы пагуляць з гэтым вясылым хлопцам! З ім ніколі не засумуеш. Дэвіз нашага гуртка: «З Лепелькам па родным краі!» Прыязджайце да нас у госці – і мы пазнаёмім вас з нашым чудовым сябрам Лепелькам!

Віталь ХАРАНЕКА,
вучань Старалепельскай
базавай школы
Лепельскага раёна

Краі славурых пісьменнікаў і разбураных храмаў

(Заканчэнне.
Пачатак артыкула ў № 10)

Гарадскі пасёлак Дрыбін, самы малады раённы цэнтр Магілёўшчыны, упершыню згадваецца ў XVI ст. У 1660 г. непадалёк мястэчка абаронцы ВКЛ пад камандаваннем Паўла Яна Сапегі здабылі перамогу над маскоўскімі захопнікамі. Некалі тут існавалі старажытныя царква і касцёл. Мы наведалі і сфатаграфавалі яўрэйскія могількі і амаль разбураны вадзяны млын, пабудаваны ў пачатку XX ст.

У вёсцы Благавічы Чавускага раёна нашу ўвагу прыцягнула Свята-Мікалаеўская царква – помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю. У 1960 г. царква была перабудаваная пад сялянскі клуб, а ў канцы XX ст. адноўленая. Горад Чавусы, які мы наведалі па дарозе ў Магілёў, некалі славіўся сваімі архітэктурнымі помнікамі. Першае ўпамінанне пра Чавусы – тагачасную вёску Чавусовічы – датуецца 1581 г. Касцёл і кляштар кармелітаў быў зруйнаваны савецкімі ўладамі. Не зберагліся царквы Святога Мікалая і Святога Георгія. Руйнаваліся не толькі архітэктурныя помнікі, але і людскія лёсы. У 1937 г. быў забіты ўраджэнец Чавусаў паэт Юрка Лявонны. Рэабілітаваны ў 1957 г. У Чавусах вылучаецца прыгажосцю двухпавярховы будынак гісторыка-краязнаўчага музея, пабудаваны ў 1902 г. Некалі ў ім месцілася казначэйства. Наведалі мы і возера Святое, што знаходзіцца ў Шклоўскім раёне. Дарэчы, у Беларусі ёсць 9 азёраў з назвай Святое: 4 на Гомельшчыне, 3 – на Магілёўшчыне і 2 – на Віцебшчыне.

Наступным мы наведалі Магілёў. Упершыню ён згадваецца ў 1267 г. у «Спісе гарадоў далёкіх і блізкіх». У 1654 г., пад час Трынаццацігадовай вайны, магіляўчане здалі горад маскоўскім захопнікам, аднак у 1661 г. гараджане выгналі акупантаў. І ў гэтым жа годзе вялікі князь літоўскі

надаў гораду герб з выявай Пагоні. У Вялікую Паўночную вайну (1700 – 1721) расійскія войскі па загадзе Пятра I спалілі горад. У выніку першага падзелу Рэчы Паспалітай (1772) Магілёў апынуўся ў складзе Расійскай імперыі.

У Магілёве было больш складана шукаць і сфатаграфавать помнікі архітэктуры, чым у невялікіх раённых цэнтрах ці ў вёсках. Аднак у нас усё атрымалася, магчыма, таму, што большасць цікавых будынкаў у Магілёве знаходзіцца ў цэнтры, у раёне вуліцаў Ленінскай і Першамайскай. Пры сфатаграфаванні аб'екта я звычайна абмяжоўваўся адным або двума здымкамі. Але ў Цвірку звычайна трэба сфатаграфавать аб'ект з усіх бакоў, а калі зачыненыя вароты або веснічкі перашкаджаюць яму, ён па-юнацку штур-

муе перашкоды, што я і адлюстравалі на фотаздымку. Чаго толькі не зробіш дзеля мастацтва!

У тыя часы Магілёў быў еўрапейскім горадам з прыгожымі будынкамі і паркамі, а ратуша, якая цяпер упрыгожвае Савецкую плошчу, была сімвалам вольнага горада. Узведзеная яна была ў 1679 – 1681 гг. Гэты ўнікальны помнік архітэктуры быў знішчаны савецкімі ўладамі ў 1957 г., а прыкладна дзесяць гадоў таму ратуша была адноўленая.

Цікавыя ўражання засталіся ў нас ад наведвання Свята-Мікольскага жаночага манастыра з Свята-Мікольскім саборам, які знаходзіцца непадалёк Дняпра. Пачаў будавацца манастыр у XVII ст., затым спазнаў напады шведаў і рускіх войскаў. Пацярпеў сабор і ў савецкі час:

Свята-Мікольскі жаночы манастыр

царкоўныя рэчы былі канфіскаваныя, і канастас разбураны. З 1937 па 1941 г. у Свята-Мікольскім саборы, як і ў саборы Мазыра, знаходзілася турма, а пасля вайны – кніжная база. І толькі ў 1990-х гг. манастыр пачаў адраджацца.

На вуліцы Першамайскай знаходзіцца прыгожы будынак, у якім размешчана абласны мастацкі музей імя П. Масленікава. Будынак быў узведзены ў 1903 – 1914 гг. з рысамі мадэрну, псеўдарускага стылю і позняга класіцызму, у ім размешчаны сялянскі паземельны банк. У 1930-я гг. будынак займаў Магілёўскі абкам партыі, у сховішчах якога знаходзіўся Крыж Ефрасінні Полацкай. Бясцэнная беларуская каштоўнасць у пачатку вайны была вывезеная на зберажэнне ў Расію і знікла невядома дзе, як і іншыя старажытныя рэчы.

Таксама на Першамайскай знаходзіцца прыгожы сабор Трох Свяціцеляў, пабудаваны ў 1914 г. У 1961-м з яго знялі крыжы і купалы, сабор закрылі, і ў ім пачаў дзейнічаць клуб завода «Стромашына». У 1989 г. храм вярнулі вернікам. Вылучаецца прыгажосцю касцёл Святога Станіслава, пабудаваны ў XVIII ст. у стылі заходне-еўрапейскага барока, будынак драматычнага тэатра (1886 – 1888), палац архірэя Георгія Каніскага, што быў пабудаваны ў 1762 – 1785 гг. архітэктарам з Вільні Янам Глаўбіцам. Вядома, гэта на ўсе архітэктурныя помнікі Магілёва, але яны разам з іншымі ўвойдуць з цягам часу ў ілюстраваныя даведнікі, якія створыць У. Цвірка.

У Магілёве нарадзіліся пісьменнікі Ігнат і Тوما Іяўлевічы (XVII ст.), Аляксей Бацкоў, Алёна Беланоўка, Віталь Рыжкоў. Магілёў – радзіма матэматыка, астранома, географа Ота Шміта. У Магілёве ў 1888 г. нарадзіўся аўтар неафіцыйнага гімна ЗША «Божа, блаславі Амерыку» І. Берлін. Разам з бацькам ён пераехаў у Амерыку і напісаў каля 1 500 песень.

Такія ўражання засталіся ў мяне ад падарожжа па Магілёўшчыне. Наперадзе нас чакаюць не меней захапляльныя вандровкі па Віцебшчыне, Брэстчыне і, магчыма, па асобных раёнах Гомельшчыны.

Лявон ЦЕЛЕШ,
г. Дзяржынск
Фота аўтара

Красавік

Беларускі фонд культуры, ГА (Мінск; 1987) – 30 гадоў з часу стварэння.

1 – Багдановіч Адам Ягоравіч (1862, Крупскі р-н – 1940) – беларускі этнограф, фалькларыст, мемуарыст, гісторык, мовазнаўца.

1 – «Устава на валокі» (1557), закон аб правядзенні валочнай памеры, адзін з галоўных дакументаў аграрнай рэформы XVI ст. на тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага – 460 гадоў з часу зацвярджэння.

1 – Вараб'ёў Алег Арсеньевіч (1947), заслужаны архітэктар Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

1 – Алесь Жук (Аляксандр Аляксандравіч; 1947, Слуцкі р-н), пісьменнік, перакладчык, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1978), Літаратурнай прэміі імя І. Мележа (1982), Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа (1992) – 70 гадоў з дня нараджэння.

1 – Хромчанка Дзмітрый Мікалаевіч (1947, Столінскі р-н), вучоны-гісторык, педагог, выдатнік адукацыі Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

2 – Вуячыч Святлана Сямёнаўна (1937, Мінск), танцоўшчыца, педагог, народная артыстка Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

3 – Антановіч Іван Іванавіч (1937, Ляхавіцкі р-н), беларускі і расійскі вучоны-філосаф, сацыёлаг, дзяржаўны дзеяч, заслужаны дзеяч навукі Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

4 – Сапега Леў Іванавіч (1557, Бешанковіцкі р-н – 1633), дзяржаўны, палітычны, грамадскі і ваенны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, дыпламат, мысліцель – 460 гадоў з дня нараджэння.

7 – Міронаў Валерый Паўлавіч (1927 – 2008), артыст балета, народны артыст Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

7 – Славук Валерый Пятровіч (Слаук; 1947, Талачынскі р-н), графік, ілюстратар, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі (1993), Дзяржаўнай прэміі Беларусі (2000) – 70 гадоў з дня нараджэння.

8 – Бастрыкаў Юрый Георгіевіч (1937 – 2011), артыст оперы, народны артыст Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

9 – Мацкевіч Іван Іванавіч (1947, Ваўкавыскі р-н), акцёр тэатра і кіно, заслужаны артыст Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

10 – Матусевіч Іосіф Антонавіч (1907, Мінск – 1985), акцёр тэатра і кіно, народны артыст Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

16 – Кітуновіч Фёдар Рыгоравіч (1917, Слуцкі р-н – ?), педагог, заслужаны настаўнік Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

17 – Бражнік Леанід Фёдаравіч (1917 – 1992), артыст оперы, народны артыст Беларусі, педагог – 100 гадоў з дня нараджэння.

18 – Анатоль Дзярчак (сапр. **Зіміён Анатоль Рыгоравіч; 1887, Карэліцкі р-н – 1937**), паэт, сатырык, гумарыст, перакладчык – 130 гадоў з дня нараджэння.

19 – Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь, адзін з вядучых прафесійных музычных калектываў краіны (Мінск; 1927) – 90 гадоў з часу стварэння.

19 – Прокша Леанід Януаравіч (1912, Полацк – 1994), беларускі пісьменнік, журналіст – 105 гадоў з дня нараджэння.

23 – Дзягілева Галіна Аляксееўна (1947, Мінск), актрыса, рэжысёр, уладальніца знака Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «За ўклад у развіццё культуры Беларусі» (2007) – 70 гадоў з дня нараджэння.

У тэатры «Зьніч»

Вечарам 5 красавіка на сцэне – монаспектакль «**Нобіль – Барвяны Уладар**» паводле аповесці Уладзіміра Караткевіча «Сівая легенда». Аўтар сцэнічнай версіі і выканаўца – заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Шалестаў. Пра пачатак XVII стагоддзя ў Беларусі, які лічыцца смутным часам, яго вуснамі распавядае швейцарац Конрад Цхакен, наёмны ваяр ў Рэчы Паспалітай. Яго маналог ператвараецца ў легенду аб нашым народзе.

6 красавіка дзяцей чакаюць на монаспектаклі-сустрэчы «**Вясёлая каруселя**». Выканаўца – заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Ларыса Горцава нібыта на чароўнай каруселі правядзе глядачоў па жыцці і творах паэта Артура Вольскага. Вершы, гульні, казкі, загадкі і розныя прыгоды – усё гэта чакае маленькіх глядачоў.

10 красавіка на сцэне монаспектакль Сяргея Кавалёва «**Маленькі Анёлак**» паводле твора французскай пісьменніцы Кармэн Барнос дэ Гаштольд «Малітвы жывёлаў». Маленькія глядачы даведаюцца пра падарожжы анёлка-апекуна забытых жывёлаў, якога Бог спусціў на зямлю адшукаць самую няшчасную істоту. Выканаўца – Раіса Астрадавіна, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

Увечары таго ж дня глядачы змогуць пабачыць паэтычна-драматычны монаспектакль «**Красёны жыцця**» паводле паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». Яе галоўны герой Міхал нарадзіўся, вырас і жыў на зямлі, якую не проста разумее і любіць – якой дыхае, з якой здзіўся, якую жадае назваць сваёй. Але няўмольны лёс наканаваў інашае...

Выканаўца – заслужаны артыст Беларусі Алесь Кашпераў, аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык спектакля – Галіна Дзягілева. У спектаклі гучаць народныя мелодыі і песня «Дарогі» кампазітара Алега Залётнева.

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтру касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАЛЭСКІЯ ШКОЛЫ ДОЙЛІДСТВА – сфармаваліся ў XVII – XVIII стст. у драўляным грамадзянскім і культурным дойдлістве Беларускага Палесся, традыцыі школаў развіваліся да пачатку XX ст. Вылучаліся самабытнымі канструкцыйнымі і мастацкімі прыёмамі стварэння архітэктурнай формы. Адрозніваюць заходнепалескую і ўсходнепалескую (прыпяцкую) школы.

Заходнепалеская школа складалася ў межах сучаснай Брэсцкай вобласці паміж Брэстам і Пінскам. Народнае жыллё гэтай зоны вылучаецца своеасаблівацю канструкцыяй, планіроўкай, арганізацыяй двара, архітэктуры пабудоваў. Зрубы жылых і гаспадарчых пабудоваў ставілі пераважна з брусоў і дыляў з рубкай вуглоў «у каню», «у просты замок» і без «астатку». У гаспадарчых збудаваннях была пашыраная слупавая канструкцыя плечэных з лазы сценаў. Шырока бытавалі 4-схільныя стрэхі і паўвальмавыя з прычолкамі, накрытыя саломай ці чаротам. Здаўна характэрная каркасная канструкцыя страхі на сохах, стаяках, козлах, пазней – на кроквах. Своеасабліваць планіроўка 3-камернага жылля заключалася ў тым, што жылы пакой сенцамі злучаўся часам не з клецю, а з варыўнёй. Найбольш пашыраныя былі пагонныя двары. У культурным дойдлістве пераважалі храмы падоўжна-во-

свай кампазіцыі, дзе розныя паводле памераў і формы зрубы аб'ядноўвалі агульным пластычным гонтавым дахам (Здзітаўская Мікітаўская царква, Вавуліцкая царква і інш.). Будавалі таксама цэрквы з невысокімі пірамідальнымі вярхамі, часам зрэзанымі ў верхняй частцы (Олтушская Спаса-Праабражэнская царква), храмы з вежамі-званіцамі на галоўным фасадзе (Альбінская Георгіеўская царква), крыжовыя з перагай у кампазіцыі падоўжнай восі (Чарнаўчыцкая царква Параскевы Пятніцы). Пад уплывам стылю барока з'явіліся храмы падоўж-

Гомельская Ільінская царква

Валавельская Георгіеўская царква

на-восевай кампазіцыі з 2-вежавым галоўным фасадом (Валавельская Георгіеўская царква) і базілікальным (Опальская царква Параскевы Пятніцы). Асноўныя тыпы званіцаў – слупавыя (в. Ражкоўка Камянецкага р-на), каркасныя (в. Хмелева Жабінкаўскага р-на) і ярусныя зрубна-каркасныя. Для школы характэрныя сувязі з дойдліствам Украіны (Вальны, Букавіна), Літвы і Польшчы.

Усходнепалеская (прыпяцкая) школа складалася ў Прыпяцкім Палессі і верхнім Падняпроўі (у межах сучасных Гомельскай, усходзе Брэсцкай і поўдня Мінскай абласцей). Для асноўнай часткі гэтай тэрыторыі характэрныя вянквыя, пагонныя, Г-падобныя двары і 2- і 3-камерныя хаты. Жыллё і гаспадарчыя пабудовы вылучаліся тэхнікай складання сценаў з бярвёнаў (рубка вуглоў з «астаткам»; часам выступы-канцы

бярвёнаў «астатку» счэсваліся на 6 граняў), выкарыстаннем 2-схільных драцінавых дахаў на зволах. У паўднёвай частцы зоны сустракаліся цэнтральныя пабудовы жыллага і гаспадарчага прызначэння з вянквым пірамідальным перакрыццем. На паўднёвым усходзе многія жылыя будынкі мелі квадратны план і вальмавыя каркасныя дах. У культурным дойдлістве, разам з храмамі падоўжна-восевай кампазіцыі, былі пашыраныя храмы глыбінна-прасторавыя і крыжова-цэнтральна-кампазіцыі з яруснымі вярхамі. На ранняй стадыі развіцця школы (XVII – 1-я палова XVIII ст.) вяр-

хі чацверыковыя пірамідальныя (Сінкевіцкая Георгіеўская царква), пад уплывам стылю барока расла колькасць заломаў (Слуцкая Міхайлаўская царква), вярхі станавіліся васьмерыковымі (Старабеліцкая Мікалаеўская царква). У 2-й палове XVIII – пачатку XIX ст. Усходнепалескай школай выпрацаваны арыгінальны прыём узмацнення кантрасту кампазіцыі цэнтральнага храмавага аб'ёму ў выніку пастаноўкі паміж 2 васьмерыкамі чацверыка (Рубельская Міхайлаўская царква, царква ў в. Лебіна Жыткавіцкага р-на, Кожан-Гарадоцкая Мікалаеўская царква). Такі прыём характэрны і для званіцаў (Давыд-Гарадоцкая званіца). Будавалі таксама ярусныя храмы глыбінна-прасторавыя кампазіцыі са званіцамі на галоўным фасадзе (Гомельская Ільінская царква). На раннім этапе заўважалася сувязь школы з Бойкаўшчынай (Украінскія Карпаты), на познім пэўны ўплыў зрабіла дойдліства Левабярэжнай Украіны.